

Občanské právo II.

Letní semestr – 1. ročník
(kombinované studium)

- Mgr. Jan Grepl
- jan.grepl@prigo.cz
- www.greplak.cz

Dědické právo

- Dědické právo jako...
 - **právo objektivní** → právní odvětví soukromého práva, pododvětví občanského práva
 - soubor právních norem upravujících dědění a další otázky přechodu jmění pro případ smrti
 - **právo subjektivní** → právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní (§1475 odst. 1)
 - resp. subjektivní právo zůstavitele pořídit o svém majetku pro případ smrti
 - majetkové právo – běh promlčecích lhůt
- Dědické právo řazeno mezi **absolutní majetková práva** (část třetí ObčZ)
- Čl. 11 odst. 1 LZPS: *„Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. **Dědění se zaručuje.**“*

Struktura přednášky

- **Dědické právo**

- Pojem, důležité pojmy, zásady
- Vývoj dědického práva
- Zůstavitel a dědicové
- Pořízení pro případ smrti
- Procesní aspekty

- **Právní prameny**

- Zákon č. 89/2012 Sb., ObčZ
- Zákon č. 292/2013 Sb., z. ř. s. / ZŘS
- Zákon č. 99/1963 Sb., o. s. ř. / OSŘ
- www.zakonyprolidi.cz

Dědické právo

Dědické právo

- Dědické právo jako...
 - **právo objektivní** → právní odvětví soukromého práva, pododvětví občanského práva
 - soubor právních norem upravujících dědění a další otázky přechodu jmění pro případ smrti
 - **právo subjektivní** → právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní (§1475 odst. 1)
 - resp. subjektivní právo zůstavitele pořídit o svém majetku pro případ smrti
 - majetkové právo – běh promlčecích lhůt
- Dědické právo řazeno mezi **absolutní majetková práva** (část třetí ObčZ)
- Čl. 11 odst. 1 LZPS: *„Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. **Dědění se zaručuje.**“*

Základní zásady

- Princip zachování hodnot
- Princip volnosti zůstavitele ve volbě dědice
- Principi universální sukcese
- Princip přechodu majetku na jednotlivce
- Princip rovnosti
- Princip svobody dědice nabýt dědictví
- Princip integrace státu

Zásada volnosti zůstavitele ve volbě dědice

- [21 Cdo 427/2008](#) – již se neuplatní!
- Ustanovení (§ 483, § 484 OZ64) ani jakékoliv jiné zákonné ustanovení, **nedává soudu možnost**, aby při rozhodování o potvrzení nabytí dědictví podle dědických podílů **ukládal dědicům povinnosti vzájemných „výplat na dědický podíl“, byť s odkazem na závěť zůstavitele.**
- Také v případě, že **zůstavitel v závěti určil konkrétní věci a práva**, které mají **jednotlivým dědicům připadnout** (§ 477 odst. 1 OZ64), musí soud, nebyla-li uzavřena dohoda o vypořádání dědictví, **potvrdit dědicům nabytí dědictví podle jejich dědických podílů** (§ 483, § 484 OZ64).
- V usnesení o dědictví soud za takových okolností **stanoví dědický podíl zlomkem (procentem) odpovídajícím ceně konkrétní věci nebo práv, jež podle závěti dědici připadají, v poměru k ceně celého dědictví; nepotvrzuje tedy nabytí konkrétních věcí nebo práv jednotlivými dědici, neboť pro takový postup aktuální právní úprava nedává prostor**

Klíčové pojmy

- **Zůstavitel / pořizovatel**
 - Ten, po kterém se dědí a po kom má být vedeno dědické řízení
 - **Pořizovatel** – živá pořizující osoba / **zůstavitel** – zesnulá osoba
 - Způsobilost být zůstavitelem – každá fyzická osoba bez ohledu náboženství, etnikum...
- **Dědic**
 - Osoba, na kterou přechází zůstavitelovo jmění v rámci pozůstalostního řízení
 - Fyzická i právnická osoba (i ta, co má teprve vzniknout – srov. § 1478 ObčZ)
- **Dědické právo**
 - Právo zůstavitele na určení dědice
 - Majetkové právo konkrétního dědice na pozůstalost či její část
 - Dědické právo samo o sobě nezakládá vlastnictví, jen právo na pozůstalost
- **Nepominutelný dědic**
 - Nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci.

Způsobilost dědice

- Zásadně osoba, která **existuje** v době smrti zůstavitele
 - kdo zemře před zůstavitelem nebo současně s ním, nedědí (§ 1479)
 - právnická i fyzická osoba
 - může se jednat o osobu, která teprve vznikne
 - právnická osoba musí vzniknout do roku od smrti zůstavitele (§ 1478)
 - fyzická osoba musí existovat alespoň jako nasciturus (§ 25)
- Komu svědčí **dědický titul**
 - dědická smlouva, závěť, zákon
- Kdo není **dědicky nezpůsobilý**
- Kdo dědictví **neodmítl, nezřekl se** ho nebo se ho **nevzdal**
- Kdo není **vyděděn** (negativní závěť)

Klíčové pojmy

- **Dědické důvody**

- Dědí se na základě dědické smlouvy, ze závěti nebo ze zákona. Tyto důvody mohou působit i vedle sebe (§1476)

- **Odkaz**

- Odkazem se odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva (§1477 odst. 1)

- **Odkazovník**

- Subjekt odkazu, tj. osoba, které zůstavitel zůstavil jednotlivou určitou věc, případně několik věcí určitého druhu, resp. určité právo; odkazovník není dědicem (§1477 odst. 2 x § 1633).

- **Dědický nápad**

- Okamžik napadnutí dědictví dědici. Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele.
- Kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí (§1479)

Příklady

- **Může platně dojít k následujícím situacím**
 - Hraběnka jako jediného dědice v závětu povolá svého kanárka Antoina
 - Polovinu svého majetku přenechávám svým vnukům, kteří budou žít k okamžiku mého úmrtí, nebo kteří se narodí do 5 let od mé smrti
 - Společnost ABC s.r.o. u notáře sepíše závěť, podle které budou po této společnosti dědit jen potomci prvního jednatele této společnosti
 - Část svého majetku v podobě sbírky historických mincí uschovaných u notáře Mgr. Jana Veselého se sídlem Hlavní 1, Přerov, číslo schovací smlouvy 5/2012, jako svému dědici přenechávám právnické osobě pojmenované názvem nesoucí jméno mé rodiny, právní formy spolku, který do 6 měsíců od mého úmrtí založí můj dědic syn Jiří.

Pozůstalost x dědictví

- **Pozůstalost** (širší pojem)
 - Pozůstalost je vše, co zůstavitel zanechal v okamžiku své smrti, a co je způsobilé v rámci řízení o pozůstalosti přejít na dědice
 - Nepatří zde *přechod nájmu bytu, peníze na účtu stavebního spoření či životního pojištění* s určenou **obmyšlenou osobou** apod.
- **Dědictví** (užší pojem)
 - Pojem vázaný na dědice – to, co v rámci řízení o pozůstalosti dědic z pozůstalosti skutečně nabude
 - Podmnožina pozůstalosti
- Rozšíření předmětu pozůstalosti o práva a povinnosti vázané výlučně na osobu zůstavitele (§ 1475 odst. 2 ObčZ)
 - *Pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, **kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci.***

Pozůstalost

- **Co podle Vás spadá či nespadá do pozůstalosti?**
 - Právo na přiměřené zadostiučinění v případě neoprávněného zásahu do přirozených práv (30 Cdo 1051/2005)
 - Právo zůstavitele v postavení nepominutelného dědice požadovat povinný díl (Rv II 488/43 – Vážný 18787)
 - Uznání takových dluhů / uplatnění u orgánů veřejné moci (25 Cdo 293/2018, Rv I 622/23)
 - Právo z životního pojištění (§ 2826/1, § 2829 ObčZ)
 - Právo ze stavebního spoření
 - Peněžité práva zaměstnance z pracovněprávního vztahu, která jsou vázána výlučně na osobu zůstavitele – bolestné / ZSÚ (§ 328/1 ZP)
 - Právo na ochranu osobnosti, právo vyplývající ze zmocnění, vyživovací povinnost, osobní služebnosti a reálná břemena, závazek z příkazní smlouvy...

Pozůstalost

Rozh. ze dne 22. srpna 1923, Rv I 622/23.

- Nárok na bolestné přechází na dědice, byl-li ještě za živa poškozeného smlouvou (smírem) uznán, nebo soudně uplatňován. Podání žaloby jest na roveň postavití přihlášku v úpadku a připojení se soukromého účastníka k řízení trestnímu, předpokládajíc v tomto případě, že nárok byl číselně vyjádřen. Nestačí prohlášení poškozeného, že bude své nároky účtovat až u hlavního přelíčení.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 25 Cdo 293/2018

- Nárok na náhradu za duševní útrapy spojené s usmrcením osoby blízké (§ 2959 o. z.), který byl za života oprávněné osoby uplatněn u soudu, tvoří po její smrti součást pozůstalosti a přechází na dědice bez ohledu na to, zda jim samotným jako osobám blízkým usmrcenému vznikl nárok na jednorázovou náhradu a zda jej uplatnili.

Pozůstalost

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2946/2019.

- Judikatura Nejvyššího soudu dovodila, že právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené usmrcením osoby blízké je právem ryze osobního charakteru, které je svou povahou úzce spjato s osobou pozůstalého, neboť jeho cílem je přiměřeně vyvážit a zmírnit nemajetkovou újmu vzniklou pozůstalému v jeho osobnostní sféře a odčinit zásah do práva na budování a rozvíjení rodinných vztahů. S ohledem na tento charakter práva spojeného s osobou poškozeného a na dikci ustanovení § 579 odst. 2 obč. zák. ve spojení s přechodným ustanovením § 3069 o. z. proto smrtí věřitele toto právo bezvýjimečně zaniká.
- Podle ustanovení § 579 odst. 2 OZ64 smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu; zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění.

Pozůstalost

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3556/2016.

- Zemřel-li v době od 1. 1. 2014 poškozený, jenž utrpěl újmu na zdraví před tímto datem, stávají se součástí pozůstalosti (§ 1475 odst. 2 a § 3069 o. z.) nároky na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které poškozený za svého života uplatnil u soudu.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 936/2010.

- Právo zaměstnance na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které vzniklo od 1. 1. 2007, smrtí zaměstnance nezaniká v plné výši se stává předmětem dědění a přechází na toho, komu tato pohledávka podle výsledku dědického řízení připadla.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2913/2010.

- Právo zaměstnance na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění smrtí zaměstnance nezaniká, jen jestliže vzniklo po dni 1. ledna 2007; věřitelem zaměstnavatele, který odpovídá zemřelému zaměstnanci za škodu při nemocech z povolání, se stává ten, kdo tato práva nabyl podle výsledku dědického řízení.

Pozůstalost – právo přecházející ex lege

- Nájem bytu a domu (§ 766, § 2279 – 2284 ObčZ)
- Základní vybavení rodinné domácnosti (§ 1667 ObčZ)
- Nájem hrobového místa (§ 25/5 PohřZ; nikdy pozůstalost → dědicové)
- Právo na pojistné plnění z pojištění osob (§ 2829 / 2831 ObčZ)
- Nárok na plnění ze smlouvy o penzijním připojištění (§ 14/4 PenPři)
- Mzdové a platová práva ze základního pracovního poměru do výše trojnásobku průměrného měsíčního výdělku (§ 328/1 ZP)
- Nárok na výplatu dávek nemocenského pojištění (§ 51 NemPoj)
- Nárok na výplatu dávek důchodového pojištění (§ 63 DůchPoj)
- *Nárok na výplatu dávek státní sociální podpory (§ 56 StScPod) X*
- *Nárok na výplatu dávek příspěvku na péči (§ 16 SocSl) X*
- *Nárok na výplatu dávek příspěvku na mobilitu / zvláštní pomůcku (§ 17 329/2011) X*

Vývoj dědického práva

- Počalo se vyvíjet od existence vlastnictví
- Archaické kultury x stávající evropská civilizace
- Na našem území postupný vývoj
 - Nejprve jen šlechta (Statuta Konrádova, 12. st. AD)
 - Později měšťani
 - (Majestas Carolina 1355 AD, Vladislavské zřízení zemské 1500, Koldín 1580)
- Obecný zákoník občanský (1950) – klasická úprava dědického práva
- Občanský zákoník 1964
 - Původně 21 §§, ke konci 45 §§
- Nová úprava (o.z.)
- „Dědictví se zaručuje.“ – ústavně se zaručuje možnost přechodu a každý má právo dědit

Vývoj dědického práva – OZ64

- Dědické právo bylo upraveno nedostatečně
- V úpravě stále přetrvávalo reziduum doby vzniku OZ64
- Nedostatek respektu vůči vůli zůstavitele
- Nepředvídatelnost práva pro zůstavitele
- Preference dědiců před zůstavitelem a věřiteli zůstavitele

Vývoj dědického práva – ObčZ

- Primární je zůstavitel a jeho vůle
- Širší úprava dědického práva (250 §§)
- Návrat tradičních institutů
 - Fungovaly v Polsku, Německu, Rakousku
- Preference zůstavitele a jeho věřitelů
- Možnost využití prvorepublikové judikatury

Dědický nápad

- Dědické právo = právo na pozůstalost, její část
- **Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele** (dříve: dědictví se nabývá smrtí zůstavitele)
 - Dědické právo se může promlčet, jestli jej neuplatní v řádné době (3, 10 let)
 - Okamžik vzniku nabytí dědictví
 - Soud potvrdí nabytí dědictví zpětně, k okamžiku zůstavitelovi smrti
 - Svěřenské nástupnictví, podmínění nabytí dědictví, odložení nabytí dědictví – je třeba nechat volný prostor a tento okamžik explicitně nestanovit
 - Lze nabyt i k pozdějšímu okamžiku, než k datu smrti (event. smrt plus 10 let)
- **Smrt** § 26, důkaz smrti § 71 an.
- Současná smrt více osob § 27
 - Současná smrt otce a syna – vzájemně z dědického práva vyloučení
- Výslovně vyjádřena zásada, že **nedědí ten, kdo se smrti zůstavitele nedožil** nikoli již ten, kdo v okamžiku smrti neexistuje

Dědický nápad

- Výslovně připuštěna možnost, **aby se dědicem stala PO, která v okamžiku smrti ještě nevznikla**
 - Dědicem není ten, kdo už není, ale dědicem může být ten, kdo se teprve narodí / vznikne
 - Stav dříve:
 - Dříve: *nasciturus conceptus* (dítě alespoň počatu, narodí se živé)
 - Dnes lze odkázat vnukovi, který se narodí 10 let po smrti
 - Dříve: zůstavitel může závětí ve formě veřejné listiny zřídit nadaci/nadační fond, a té odkázat majetek – dnes neplatí, obecně
 - Dnes: snaha sjednotit právní postavení všech PO
 - Lze odkázat majetek PO, která vznikne do jednoho roku

Dědická nezpůsobilost

- Vychází se ze stávající úpravy (*Nehodnost dětiti musí prokázat ten, kdo ji tvrdí* GL. U. 14.332)
 - Typicky spor mezi dědici – „*Ale Ty ses dopustil něčeho proti svému otci...*“
 - Ten, kdo tvrdí, má důkazní břemeno
- Vhodnější formulace prvního důvodu pro dědickou nezpůsobilost
- Z dědického práva je vyloučen, kdo se dopustil **činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli**, jeho *předku, potomku* nebo *manželu* nebo **zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli**, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle *donutil nebo lstivě svedl*, projev poslední vůle zůstaviteli *překazil* nebo jeho poslední *pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil*, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul.

Dědická nezpůsobilost

- Probíhá-li v den zůstavitelovy smrti **řízení o rozvod manželství zahájené na zůstavitelův návrh** podaný v důsledku toho, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu naplňujícího znaky domácího násilí, je zůstavitelův manžel **vyločen z dědického práva jako zákonný dědic**.
- Byl-li **rodič zbaven rodičovské odpovědnosti** proto, že ji či její výkon *zneužíval* nebo že výkon rodičovské odpovědnosti z *vlastní viny závažným způsobem zanedbával*, je vyločen z dědického práva po dítěti podle **zákonné dědické posloupnosti**.
- Potomek toho, kdo je vyločen z dědického práva, nastupuje při zákonné dědické posloupnosti na jeho místo, i když vyločený přežije zůstavitele (x neplatí u manželství → pojetí dětí coby privilegovaných dědiců)

Zřeknutí, odmítnutí, vzdání se

- **Zřeknutí se dědického práva (§ 1484 ObčZ)**
 - Za života zůstavitele a smlouvou ve formě veřejné listiny se zůstavitelem (x odvolání)
 - Působí i vůči potomkům (disp.), zřeknutí ve prospěch jiné osoby – jen pokud sama dědí
 - Zřeknutí = i práva na povinný díl / zřeknutí povinného dílu ≠ zákonná dědická posloup.
- **Odmítnutí dědictví (§ 1485 ObčZ)**
 - Po smrti zůstavitele, smluvní dědic – jen pokud to smlouva nevyklučuje
 - Nepominutelný dědic – může odmítnout s výhradou povinného dílu
 - Výslovné prohlášení vůči soudu do 1 měsíce od vyrozumění o možnosti odmítnutí
- **Vzdání se dědictví (§ 1490 ObčZ)**
 - Dědic, který dědictví neodmítl, se jej může před soudem vzdát ve prospěch druhého dědice
 - Učiní-li tak nepominutelný dědic, vzdává se tím také práva na povinný díl s účinností i pro své potomky

Předpoklady dědění

1) Smrt zůstavitele

2) Existence pozůstalosti

3) Dědický titul

4) Způsobilý dědic

Předpoklady dědění

1) Smrt zůstavitele

- **Dědický nápad** (dědické právo) vzniká smrtí zůstavitele. Kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí (§ 1479)
 - přechod vlastnictví nastává zpětně k okamžiku smrti § 185 z.ř.s. (výjimky)
→ dědictví lze **přijmout** či **převést** až po smrti zůstavitele
→ **zřící se** dědictví se lze i před dědickým nápadem (§ 1480)

2) Existence pozůstalosti

- **Pozůstalost** tvoří **celé jmění** zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci (§ 1475 odst. 2)
 - do **pozůstalosti** patří i aktiva a pasiva, která mají původ v právních skutečnostech, ze kterých by byl oprávněn nebo zavázán zůstavitel, pokud by nezemřel (§ 171 z. ř. s.)
 - některá práva a povinnosti **zanikají smrtí**
 - některá práva a povinnosti **přecházejí mimo řízení o pozůstalosti**

Předpoklady dědění

3) Dědický titul

- **Dědí se** na základě **dědické smlouvy**, ze **závěti** nebo ze **zákona**. Tyto důvody mohou působit i vedle sebe (§ 1476)
- Odkazovník **není dědicem** (§ 1477), nabývá na základě obligace
 - § 1633 ObčZ: Kde nedojde k posloupnosti podle dědické smlouvy nebo podle závěti, nastane zákonná dědická posloupnost k pozůstalosti nebo k její části. **Není-li zákonný dědic, nebo nenabude-li dědictví, stávají se dědici odkazovníci podle poměru hodnoty svých odkazů**
- Dědický titul x pořízení pro případ smrti
 - **dědickými tituly** jsou dědická smlouva, závěť a zákon
 - nabývacím titulem je vždy dědění, projednává se v řízení o pozůstalosti
 - **pořizováními pro případ smrti** jsou dědická smlouva, závěť, dovětek a někdy se uvádí také darování pro případ smrti

4) Způsobilý dědic (srov. § 1481 an. ObčZ – nezpůsobilý dědic)

Pořízení pro případ smrti

- **Druhy pořízení pro případ smrti**

1. **Dědická smlouva** (§ 1585 an. ObčZ)
2. **Závěť** (§ 1494 an. ObčZ)
3. **Dovětek** (§ 1498 ObčZ)

- **Obecná pravidla pro všechna pořízení pro případ smrti**

- Pořízením pro případ smrti **nelze zkrátit povinný díl nepominutelného dědice**, který se práva na povinný díl nezřekl a nedošlo-li ani k vydědění. Pokud tomu pořízení pro případ smrti odporuje, náleží nepominutelnému dědici povinný díl.
- Neplatnost povolání za dědice / odkazovníka osobu jakkoliv působící u **poskytovatele zdravotních služeb**, u kterého byl zůstavitel přijat, a ve kterém pořizoval
 - x forma veřejné listiny
 - x platnost, pokud od ukončení poskytování služeb uplynula doba, ve které mohl zůstavitel bez obtíží pořizovat ve formě veřejné listiny

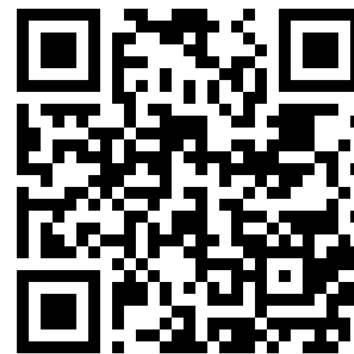
Příklady

- Karel za svého života uzavřel se synem Janem dědickou smlouvu, kterou mu odkázal rodinný zámek v Hluboké a celý svůj vozový park. Následně Karel před notářem učinil závěť, kterou polovinu svého majetku zanechal dceři Libuši. Ke dni úmrtí Karla činilo 95 % hodnoty pozůstalosti uvedený zámek a vozový park. Poslední potomek se před notářem domáhá svého dědického podílu podle zákonné posloupnosti.
- Posudte hierarchii dědickým titulů.

Příklady - řešení

- Z hlediska právní síly platí pořadí dědických titulů: **dědická smlouva** → **zavěť** → **zákon**, které plně respektuje zásadu *pacta sunt servanda*
- Srov. § 1673/1 ObčZ: „*Proti dědici, který se opírá o **dědickou smlouvu** nepopřenu co do pravosti, se k podání žaloby odkáže každý dědic ze **zavěti** nebo dědic **zákonný**. Proti dědici, který se opírá o **zavěť** nepopřenu co do pravosti, se odkáže k podání žaloby každý **zákonný dědic**.*“
- 21 Cdo 1572/2018:

Příklady - řešení

21 Cdo 1572/2018

- Není důvod, aby byl ustanovení § 170 odst. 1 z. ř. s. a v něm použitému výrazu „nejslabší“ přiřkládán obsahově jiný význam, než jaký byl dovozován ve vztahu k ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013 a v něm použitému výrazu „méně pravděpodobné“.
- V některých situacích může být **„právní síla“** dědických titulů více (popřípadě i všech) účastníků řízení (dědiců), mezi nimiž vznikl spor o dědické právo, stejná. I v takových případech je třeba, aby soud podle ustanovení § 170 odst. 1 z. ř. s. **odkázal k podání žaloby toho z účastníků, jehož dědické právo se mu jeví se zřetelem k okolnostem případu jako nejslabší.**
- Při zjišťování, **čí dědické právo se soudu jeví jako nejslabší**, tedy (nejde-li o případy uvedené v ustanovení § 1673 o. z.) **nelze vycházet pouze z hlediska „právní síly“ dědických titulů účastníků řízení (dědiců).**

Závěť

- **odvolatelný** projev vůle
- může být pořízena jen **osobně**
 - zastoupení je vyloučeno, nelze ani pořídit společně s jiným
- zásadně **písemná forma – veřejná nebo soukromá listina**
 - výjimky v podobě **závěti s úlevami**
- v závěti musí vždy být ustanoven **dědic**
 - lze stanovit **podmínky, doložení času, náhradnictví a nástupnictví**
 - lze ustanovit **odkazovníka**
 - lze pořídit i **negativní závěť**
- vůle musí být projevena **výslovně a určitě**
 - výklad v souladu s vůlí zůstavitele (zvláštní slovní spojení...)
 - nemusí být datum (ale doporučuje se)
 - omyl zůstavitele může způsobit neplatnost

Závěť

- Zůstavitel musí svou vůli projevit tak určitě, že nestačí, aby jen přisvědčil návrhu, který mu byl učiněn.
- Poukáže-li zůstavitel v závěti na obsah jiné listiny, má i tato jiná listina stejné právní účinky, pokud splňuje náležitosti závěti. Nesplňuje-li je, lze jejího obsahu použít jen k vysvětlení zůstavitelovy vůle.
- Právo povolání dědice je osobním právem zůstavitele. Zůstavitel nemůže povolání dědice svěřit jinému, ani pořádat společně s jinou osobou.
- Závěť je třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele. Slova použitá v závěti se vykládají podle jejich obvyklého významu, ledaže se prokáže, že si zůstavitel navykl spojovat s určitými výrazy zvláštní, sobě vlastní smysl.

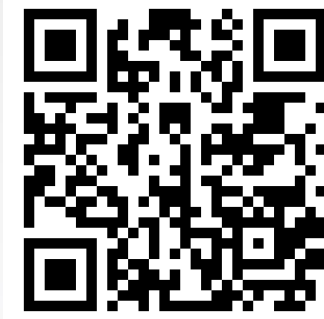
Příklady

- Karel sepsal závěť, kterou se rozhodl upravit rozdělení rodinného majetku. Závěť sice podepsal, ale zapomněl jej datovat a uvést místo jejího podpisu. Je taková závěť neplatná?
- Karel tuto závěť nepodepsal na konci, ale uprostřed textu této listiny. Způsobuje to nějaký problém?

Příklady

- Karel sepsal postupně několik závětí, a to podle jednotlivých dědiců. Ohledně rodinné vily v Lounech však v jedné uvedl, že ji nabývá jeho syn Jiří, ve druhé pak, že ji nabývá nadace Pomoc hřbetem. Jsou tyto závěti platné?
- Karel při sepisování závěti napsal, že aby jeho jediný dědic Jiří mohl zdědit uvedený majetek, musí do 5 let od podpisu závěti vystudovat Vyšší odbornou školu PRIGO. Závět však zapomněl podepsat, má to nějaké následky?

Příklady – řešení

- Podle § 1494 odst. 1 věty druhé: *Není-li zřejmé, který den, měsíc a rok byla závěť pořízena a pořídil-li zůstavitel více závětí, které si odporují nebo závisí-li jinak právní účinky závěti na určení doby jejího pořízení, je závěť neplatná.*
 - Zřejmost data podpisu nemusí vyplývat z textu závěti, postačí, pokud bude zřejmé jinak
- **30 Cdo 1190/2004:** Den, měsíc a rok (tj. datum), kdy byla závěť podepsána, musí být uveden v textu závěti zřízené v jiné písemné formě (*allografní závěti*) takovým způsobem, aby celý text závěti tvořil logický celek. **Údaj o datu podpisu závěti v listině o ověření pravosti podpisu zůstavitele** (tj. ověřovací doložka) **nemůže nahradit chybějící datum v textu závěti** nebo opravit datum v textu závěti, které není datem, kdy byla závěť skutečně podepsána, a to ani v případě, že ověřovací doložka je vyznačena přímo na listině obsahující závěť.

Příklady – řešení

- **21 Cdo 171/2018:** Závěť je projev vůle zůstavitele, kterým pořizuje o svém majetku pro případ smrti, jehož povinným obsahem je ustanovení dědice, přičemž tento projev vůle musí vedle obecných náležitostí právního úkonu (§ 34 a násl. obč. zák.) splňovat i specifické formální náležitosti stanovené pro jednotlivé druhy závěti, a že tento projev vůle může pořizovatel kdykoli změnit či zrušit. K formálním náležitostem vlastnoruční závěti (tzv. holografní závěť) patří, pod sankcí neplatnosti, vlastnoruční podpis zůstavitele a uvedení dne, měsíce a roku, kdy byla závěť podepsána.
- **21 Cdo 5591/2015:** Podpis zůstavitele musí být umístěn na konci textu závěti tak, aby jím byl kryt (stvrzen) zejména projev vůle zůstavitele povolat jednu či více osob za dědice vyjádřený v závěti; v rozsahu, v němž by projev vůle zůstavitele v závěti nebyl kryt jeho podpisem, by mohl sloužit pouze k vysvětlení zůstavitelovy vůle..

Závěť

Způsobilost pořídit závěť (tzv. pořizovací / testovací způsobilost)

- Pořídit závěť může jen osoba plně svéprávná, výjimky:
 - osoba **starší 15 let** může bez souhlasu zákonného zástupce pořídit formou veřejné listiny (§ 1526)
 - osoba **omezená ve svéprávnosti**, která nemůže pořizovat, může pořídit, pokud se **uzdravila** (§ 1527)
 - Není vázáno na rozhodnutí soudu
 - osoba **omezená ve svéprávnosti** může **v rámci omezení** pořídit formou **veřejné listiny** (§ 1528 odst. 1)
 - **osoba omezená ve svéprávnosti pro chorobnou závislost** může pořizovat v rozsahu omezení nejvýše do **poloviny hodnoty pozůstalosti**. Zbytek pozůstalosti připadá zákonným dědicům (§ 1528 odst. 2) x pokud by měl jinak dědit jen stát, může testovat bez omezení

Závěť

Závěť ve formě SOUKROMÉ LISTINY

- Holografní závěť (§ 1533)
 - **vlastnoruční** závěť podepsaná zůstavitelem
- Allografní závěť (§ 1534)
 - závěť nenapsaná vlastní rukou zůstavitele, podepsaná zůstavitelem a **dvěma svědky**
 - zůstavitel před svědky prohlásí, že jde o jeho závěť
- **Závěť osob se smyslovým postižením** (§ 1535 a § 1536)
 - zůstavitel projeví svou vůli před **třemi svědky**, podepisují se
 - lze užit i zvláštní způsob dorozumívání – svědci ho musí znát
 - zůstavitel potvrdí, že jde o jeho vůli a podepíše se (připojí znamení)
 - možno pořídit formou veřejné listiny
 - závěť nevidomého nebo osoby, co nemůže číst a psát → zvláštní úprava [§ 65-68 NotŘ](#)

Závěť

Závěť ve formě SOUKROMÉ LISTINY

- **Svědci** (§ 1539 – § 1540)
 - musí být schopni potvrdit totožnost zůstavitele, mají povinnost mlčenlivosti
 - musí být plně svéprávní a znát jazyk (způsob dorozumívání) projevu vůle
 - svědkem nemůže být dědic ani odkazovník → nemůže být pisatel, předčítatel...
 - x zůstavitel napsal závěť vlastní rukou, tři jiní svědci

Příklady

- **Natálie byla hospitalizovaná v Irsku. Vzhledem k progresu onemocnění se rozhodla sepsat závěť na počítači v českém jazyce. Po vytištění závěti jej podepsala před 3 sestrami a 2 lékaři a anglicky prohlásila, že tato listina obsahuje její poslední vůli a v jejich přítomnosti ji podepsala. Uvedení svědci, neznalí jazyka českého, pak pod listinu připojili své podpisy a anglické prohlášení, že Natálie před nimi prohlásila, že daná listina obsahuje její poslední vůli, a že ji před nimi podepsala.**
- Posudte platnost závěti

Příklady – řešení

- § 1539/1: Svědci se zúčastní pořizování závěti takovým způsobem, aby byli s to potvrdit, že **zůstavitel a pořizovatel jsou jedna a táž osoba**. Svědek se podepíše na listinu obsahující závěť; k podpisu zpravidla připojí doložku poukazující na jeho vlastnost jako svědka a údaje, podle nichž ho lze zjistit.
- § 1539/2: Svědkem nemůže být osoba nesvéprávná, nebo osoba, **která není znalá jazyka, nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí**.
 - Projevem vůle je nutno rozumět pouze zůstavitelovo prohlášení před svědky o tom, že listina obsahuje jeho poslední vůli – **svědci nemusí znát obsah listiny natož její jazyk!**
- Ale... **21 Cdo 2704/2017...**
 - Závěť může být sepsána v jakémkoliv jazyce za předpokladu, že jej pořizovatel zná. S ohledem na skutečnost, že u formy závěti podle ustanovení § 476b obč. zák. je vyžadována přítomnost svědků, **musí i oni znát jazyk, v němž je závěť pořizena**.

Závěť

Závěť ve formě VEŘEJNÉ LISTINY

- veřejná listina = notářský zápis (§ 3026 odst. 2)
 - za veřejnou listinu se považuje i privilegovaná závěť podle § 1547/1 ObčZ (**fikce!**)
- notář se musí přesvědčit, že se projev poslední vůle děje s rozvahou, vážně a bez donucení (§ 1538)
- závěť se eviduje v centrální evidenci pořízení pro případ smrti
- notář si účtuje poplatek
 - [vyhláška č. 196/2001 Sb.](#), notářský tarif → sazebník, oddíl II., položka D – **1.500,- Kč**

Závěť

Závěť s úlevami – PRIVILEGOVANÁ ZÁVĚŤ

- Ústní závěť (§ 1542) – pro nenadálou událost v patrném a bezprostředním ohrožení života / místo ochromení styku
 - **ústní prohlášení před třemi svědky**
 - svědci pořídí záznam o poslední vůli, nebo budou vyslechnuti soudem
- Závěť před starostou (§ 1543) – zůstavitel by zemřel dříve, než by mohl testovat veřejnou listinou
 - zaznamená starosta za přítomnosti **dvou svědků**
 - závěť se uschová u notáře a považuje se za **veřejnou listinu** (x formální pochybení → soukromá listina)
- Závěť před kapitánem lodi nebo letadla (§ 1544) – vážný důvod
 - zaznamená **velitel** (zástupce) do deníku za přítomnosti **dvou svědků**, předání zápisu zast. úř. / OVM
 - závěť se považuje za **veřejnou listinu** (x formální pochybení → soukromá listina)
- Závěť před velitelem vojenské jednotky (§ 1545) – ozbrojený konflikt / vojenská operace
 - zaznamená **velitel** nebo **důstojník** za přítomnosti **dvou svědků**, předání Ministerstvu obrany
 - závěť se považuje za **veřejnou listinu** (x formální pochybení → soukromá listina)

Závěť

Závěť s úlevami – PRIVILEGOVANÁ ZÁVĚŤ

Svědci (§ 1548)

- mohou být osoby, které nejsou plně svéprávné – věk 15 let, omezená svéprávnost (způsobilost)
- závěti není ne újmu, pokud ji svědek (nebo i zůstavitel) nepodepsal, pokud nemohl psát, nebo pro jinou závažnou překážku, je-li to v listině výslovně uvedeno

Povinnost mlčenlivosti svědků závěti

- pisatel, svědek, předčítatel, tlumočník, schovatel nebo úřední osoba, zachová o obsahu zůstavitelovy vůle mlčenlivost, ledaže je zřejmá jiná vůle zůstavitele; poruší-li tuto povinnost, odčiní zůstaviteli újmu, kterou mu tím způsobil.

Platnost závěti omezena (§ 1549) – doba neběží, dokud nemůže poříditi ve formě veřejné listiny

- dva týdny od pořízení ústní závěti, pokud zůstavitel žije
- tři měsíce od pořízení závěti před starostou, kapitánem a velitelem, pokud zůstavitel žije

Příklady

- **Jak mohou pořizovat závěť následující osoby?**
 - Nezletilý bez souhlasu / se souhlasem zákonného zástupce
 - Nezletilý, který uzavřel manželství
 - Omezeně svéprávný / omezeně svéprávný pro chorobnou závislost na alkoholu
 - Osoba zdravotně postižená, která je schopna se podepsat
 - Voják při obléhání objektu v útvaru s nejvyšší hodností štábního praporčíka
 - Cestující na palubě letadla, které může havarovat, velitel letadla však obstarává nezbytné úkony pro bezpečnost letu a nemá na cestujícího zbytečný čas

Zrušení závěti

- Závěť je jednostranné odvolatelná
 - zůstavitel má právo závěť nebo její jednotlivá ustanovení kdykoli zrušit (§ 1575)
- Zrušení závěti
 - **Odvolání** (§ 1577 a násl.) – výslovné odvolání
 - **projev vůle** učiněný ve formě pro pořízení závěti (v jakékoli)
 - **vydání závěti** z notářské úschovy (ne z úřední úschovy)
 - obživenutí závěti (§ 1580) – zrušení novější závěti při existenci starší závěti
 - nepřihlíží se k prohlášení o neplatnosti budoucích závětí (§ 1581)
 - **Zničení** (§ 1578) – odvolání mlčky
 - zničení zůstavitelem nebo z jeho vůle
 - zničení všech stejnopisů závěti
 - **Pořízení nové závěti** (§ 1576)
 - nová závěť ruší starší závěť v tom rozsahu, ve kterém vedle sebe nemohou obstát

Příklady

- **Posudte následky následujícího jednání**
 - Zůstavitel spálí jeden ze svou stejnopisů notářské závěti
 - Zůstavitel v lednu sepíše závěť, ve které jako dědice povolá manželku a jednoho ze dvou synů. Další závěť sepíše v květnu, kdy jako dědice k automobilu zůstavitele tov. zn. OPEL ASTRA 1.6, r.z. 3M4 5568 povolá svého druhého syna.
 - Zůstavitel do lednové závěti napsal, že toto je jeho jediná závěť a pokud kdy napíše nějakou další závěť, tak bude takové závěť neplatná.

Vedlejší doložky v závěti

- Zůstavitel může uvést v závěti **podmínku, doložení času nebo příkaz** (§ 1551)
 - podmínku, doložení času a příkaz lze stanovit i v **dovětku** (kodicil - § 1498)
 - **nepřihlíží se** k vedlejším doložkám, které
 - vedou ke zjevnému obtěžování dědice v důsledku svévole zůstavitele
 - zjevně odporují veřejnému pořádku
 - jsou nesrozumitelné
 - ukládají dědici uzavřít nebo neuzavřít a setrvat v manželství a rozvést se
- Zůstavitel může závětí povolat **vykonavatele závěti** (§ 1553 a násl.) a **správce pozůstalosti** (§1556 a násl.)
- Zůstavitel může závětí určit **náhradnictví** (§ 1507 a násl.) nebo **svěřenské nástupnictví** (§ 1512 a násl.)

Vedlejší doložky v závěti

- Podmínky (§ 1561 - § 1563)
 - budoucí událost, která **může a nemusí nastat**
 - právní jednání i právní skutečnost
 - **odkládací** nebo **rozvazovací** podmínka
 - musí být splněna po smrti (i znovu)
 - k nemožné rozvazovací podmínce se nepřihlíží
 - nemožná odkládací podmínka je neplatná (celé povolání za dědice je neplatné)
- Doložení času (§ 1564 - § 1566)
 - budoucí událost, která **jistě nastane** (pokud není jisté, zda událost nastane, jedná se o podmínku)
- Příkaz (§ 1569 - § 1574)
 - pokyn zůstavitele dědici, aby něco **konal nebo nekonal**
 - zpravidla se posuzuje jako **rozvazovací podmínka**
 - musí být splněn přesně, jinak co nejlépe
 - odlišovat **přání bez právní závaznosti** (§ 1573)

Vedlejší doložky v závěti

- Náhradnictví (§ 1507 - § 1511) „vulgární substituce“
 - ustanovení náhradníka pro případ, že dědic nedědí
 - dědic = institut; náhradník = substitut
 - lze zřídit i náhradníka náhradníkům
 - omezení uložená dědici postihují náhradníky
- Svěřenské nástupnictví (§ 1512 - § 1524) „fideikomisární substituce“
 - ustanovení následného dědice, na kterého přejde dědictví po předním dědici
 - přední dědic = fiduciář, institut;
 - následný dědic = svěřenský nástupce, fideikomisář, substitut
 - povolání následného dědice je zároveň ustanovení náhradníka
 - nástupnictví lze zřídit mlčky nebo výslovně
 - časové omezení nástupnictví
 - u současných zůstavitelů není omezení
 - omezení v případě, že zůstavitel povolá osoby, které ještě neexistují
 - není-li stanoveno jinak, má institut k dědictví požívací právo

Příklady

- **Posudte následující ujednání v závěti**

- Můj vnuk Petr zdědí můj osobní automobil tov. zn. OPEL ASTRA 1.6, r.z. 3Mo 8869, jakmile získá titul magistr nebo inženýr, do té doby se o tento vůz bude starat můj syn Pavel.
- Můj syn Jiří bude po mně dědit jenom, když se rozvede s tou příšernou ženskou Evženií!
- Prikazuji svým dědicům, aby se alespoň jednou do roka postarali o úklid a očištění rodinné hrobky na hřbitově v Horní Moštěnici!
- Na mého jediného vnuka přejde vlastnické právo k osobnímu automobilu tov. zn. OPEL ASTRA 1.6, r.z. 3Mo 8869 k prvnímu únoru 2021 / jakmile získá řidičský průkaz skupiny B.
- Můj jediný syn po mně zdědí zámek v Hluboké a po něm jej zdědí jeho prvorozený manželský syn.
- Můj jediný syn po mně zdědí zámek v Hluboké, a pro případ, že jej po mně z nějakého důvodu nezdědí, si přeji, aby jej po mně zdědil jeho prvorozený manželský syn.

Dědická smlouva

- dvoustranné právní jednání ve formě **veřejné listiny**
 - může uzavřít svéprávná osoba (nebo souhlas opatrovníka)
 - nelze jednostranně měnit
 - může být úplatná
- zůstavitel povolává druhou stranu za dědice a ta přijímá
 - za dědice lze povolat i třetí osobu, která není stranou smlouvy
 - nelze se povolat vzájemně
- nelze pořídit o celé pozůstalosti – 1/4 musí zůstat volná
 - počítá se v době smrti
 - zůstavitel může volně nakládat se svým majetkem → lze se dovolat neúčinnosti
- **zvláštní úprava smluv mezi manžely**
 - manželé se mohou povolat za dědice vzájemně
 - mohou uzavřít i snoubenci → platí, pokud uzavřou manželství
 - smlouva nezaniká rozvodem, ledaže je stanoveno jinak

Odkazy

- Odkazem se odkazovníku zřizuje **pohledávka** na vydání určité věci, věcí určitého druhu nebo na zřízení práva (§ 1477)
 - zůstavitel přikáže dědici vydání určité věci odkazovníkovi
 - odkazovník má pohledávku (obligace) vůči dědici
 - odkazovník nedědí, neodpovídá za dluhy, neúčastní se řízení o pozůstalosti
 - lze určit **konkrétního dědice**, jinak povinnost **všech dědiců** (§ 1597)
 - lze zatížit i odkazovníka k vydání odkazu → **pododkaz** (§ 1599)
 - odkaz je **zpravidla věc malé hodnoty** vzhledem k hodnotě pozůstalosti
 - odkazem může být **věc patřící zůstaviteli nebo obtíženému dědici**
 - odkaz lze stanovit v **závěti, dědické smlouvě a dovětku** (kodicilu - § 1498)
 - **přednostní odkaz** – odkaz zřízený ve prospěch dědice (§ 1596)
 - při odkazech lze zřídit **náhradnictví i svěrenské nástupnictví**

Odkazy

- **Omezení odkazů**
 - **Falcidiánská kvarta** (§ 1598)
 - každému z dědiců musí zůstat **$\frac{1}{4}$ dědictví odkazy nezatížená**
 - jinak lze žádat poměrné zkrácení odkazů (pouze s výhradou soupisu)
 - $\frac{1}{4}$ se počítá z čisté hodnoty dědictví
 - **poměrné snížení odkazů** při přetížení pozůstalosti (§ 1631)
 - ochrana věřitelů

Odkazy

- Nabytí odkazu (§ 1620 a násl.)
 - právo na odkaz se nabývá **smrtí zůstavitele**
 - před smrtí zůstavitele nelze odkaz převést ani o něm pořídit, lze se ho zříci
 - věc samotnou nabývá odkazovník podle obecných ustanovení o převodu vlastnického práva
 - jednotlivé věci, odměny zaměstnancům, dobročinné odkazy... lze požadovat **ihned**, ledaže zůstavitel stanoví jinak
 - jiné odkazy jsou splatné **rok** po smrti zůstavitele, ledaže zůstavitel stanoví jinak
 - právo na odkaz lze odmítnout
 - kdo odmítne odkaz, nemusí vyplnit pododkaz

Dovětek

- § 1498 ObčZ
- Dovětkem může zůstavitel nařídit odkaz, stanovit odkazovníku nebo dědici podmínku, nebo doložit čas anebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz. Co je stanoveno o závěti, platí obdobně i o dovětku.

Zákonná posloupnost

- **Zákonná posloupnost** přichází v úvahu, pokud není pozůstalost zcela vyčerpána děděním ze závěti nebo dědické smlouvy
 - několikeré příbuzenství se sčítá (je-li někdo se zůstavitelem příbuzný z více než z jedné strany, má z každé strany dědické právo, které by mu náleželo jako příbuznému z této strany)
- Není-li žádný dědic z dědické smlouvy, závěti ani zákona, stávají se dědici **odkazovníci** (§ 1633). Není-li žádný odkazovník, nabývá pozůstalost **stát**, jako by byl zákonný dědic (*odúmrt'* - § 1634)
- Kdo nabyl dědictví proto, že dědic ani náhradník povoláný dědickou smlouvou nebo závětí dědit nechtěl nebo nemohl, splní ostatní nařízení zůstavitele.

Zákonná posloupnost

Šest dědických tříd podle zákona (§ 1635 - § 1641)

- 1. děti a manžel (partner) – stejným dílem**
 - nedědí-li děti, dědí jejich děti; manžel nikdy nedědí sám
- 2. manžel, rodiče, spolužijící osoba – stejným dílem, manžel min. 1/2**
 - spolužijící osoba nikdy nedědí sama
- 3. sourozenci, spolužijící osoba – stejným dílem**
 - nedědí-li sourozenci, dědí jejich děti
- 4. prarodiče – stejným dílem**
- 5. prarodiče rodičů – 1/2 každé straně**
- 6. děti dětí sourozenců, děti prarodičů – stejným dílem**
 - nedědí-li děti prarodičů, dědí jeho děti

Příklady

- **Posudte, kdo dědí**

- Zůstavitel závětí zanechal vlastnické právo k osobnímu automobilu tov. zn. OPEL ASTRA 1.6, r.z. 3Mo 8869 svému kolegovi v práci. Ke dni úmrtí byl zůstavitel ženatý a bezdětný.
- Zůstavitel zemřel bez zanechání pořízení pro případ smrti, ke dni měl dvě děti a byl ženatý, společné jmění s manželkou však zaniklo z rozhodnutí soudu a zůstavitel byl velmi předlužen.
- Zůstavitel zemřel bez zanechání pořízení pro případ smrti, ke dni mu z příbuzných zůstal jen nevlastní syn bratra jeho dědečka.

Nepominutelný dědic

- **Nepominutelný dědic** (§ 1642 a násl.)
 - děti zůstavitele, a pokud nedědí, tak jejich potomci
- **Povinný díl**
 - nepominutelnému dědici náleží povinný díl, ledaže je platně vyloučen
→ dědický podíl nebo odkaz (nezatížen)
→ peněžní částka rovnající se hodnotě povinného dílu
 - výše povinného dílu
 - **nezletilý potomek** → $\frac{3}{4}$ zákonného podílu
 - **zletilý potomek** → $\frac{1}{4}$ zákonného podílu
- **Započtení na povinný díl** (§ 1658 a násl.)
 - povinný díl se zkrátí o to, co se nepominutelnému dědici dostalo **bezplatně již za života zůstavitele** (v posledních třech letech), a to, co z pozůstalosti nabyl **odkazem**
 - podobně se provede započtení i **u ostatních dědiců** (při dědění ze závěti a dědické smlouvy pouze pokud to zůstavitel stanovil)

Vydědění

- taxativně vypočtené **zákonné důvody vydědění** (§ 1646 - § 1647)
 - vydědit lze pouze **nepominutelného dědice** → potomek zůstavitele
 - nepominutelného dědice lze vydědit **zcela**, nebo jeho právo **zkrátit**
 - nepominutelného dědice lze vydědit, pokud
 - neposkytl zůstaviteli potřebnou **pomoc v nouzi**
 - **neprojevuje** o zůstavitele **opravdový zájem**, jaký by projevovat měl
 - byl **odsouzen pro trestný čin** spáchaný za okolností svědčících o jeho **zvrhlé povaze**
 - vede **trvale nezřízený život**
 - je **dědicky nezpůsobilý** → ukazatel, že mu zůstavitel neodpustil
 - je **marnotratník** – počíná si marnotratně nebo je tak zadlužen, že by pro jeho potomky nezůstal ani povinný díl
- lze vydědit marnotratného potomka s tím, že **povinný díl dostanou jeho potomci**

Vydědění

- **důvod vydědění** nemusí být vyjádřen, ale musí být prokázán
 - důvod vydědění musí existovat alespoň k okamžiku zůstavitelovy smrti
 - vydědění mlčky a po právu
- vydědění a jeho odvolání se činí stejnou formou, jako závěť
- jiné než nepominutelné dědice lze „vydědit“ **negativní závětí**
 - *„Moje manželka nechť nedědí!“*

Příklady

- **Odpovězte na následující otázky**

- Jak může zůstavitel dosáhnout toho, aby manželka nebo děti zůstavitele nedědily?
- Zůstavitel v závěti opomenul syna Jirku a dceru Beátu, kterým ke dni smrti zůstavitele bylo 17 a 21 let, v závěti pamatoval jen na svou manželku Hildegardu a syna Adolfa, který měl ke dni smrti zůstavitele 6 let. Vypočtete povinné díly Jirky, Beáty a Adolfa, pokud čistá hodnota pozůstalosti činila 160.000,- Kč. Jiří dostal před 2 lety od otce motocykl Simson v hodnotě 10.000,- Kč a Beáta před 4 let obraz v hodnotě 5.000,- Kč.
- Poradte Karlovi se sepsáním závěti, pokud nechce, aby jeho jediný potomek, marnotratný syn Augustin dědil rodinný majetek, ale aby zůstal zachovaný pro jeho vnuky.

Povinnost k úhradě zůstavitelových dluhů

- Zásadně neomezená povinnost hradit dluhy (§ 1701 a násl.)

→ možnost uplatnění výhrady soupisu

- **Výhrada soupisu**

- uplatnění výhrady ve lhůtě jednoho měsíce od soudního vyrozumění ohledně tohoto práva
- soupis veškerého majetku a zjištění všech dluhů
- nesvéprávný dědic / nejistota v osobě dědiců / žádost věřitele → provedení výhrady (§ 1685/2 ObčZ)

→ dědic odpovídá za pozůstalostní dluhy jen **do výše dědictví**

- ale **celým svým majetkem** (dědictví a majetek dědice splynou)

- **Bez výhrady soupisu**

- dědic odpovídá **celým svým majetkem za všechny pozůstalostní dluhy**

- **Konvokace věřitelů § 174 ZŘS**

- Soud usnesením vyzve věřitele zůstavitele, aby u něho přihlásili a listinami doložili své pohledávky, a poučí je, jak mohou pohledávky přihlásit a jaké jsou následky toho, když pohledávky nepřihlásí; lhůta pro přihlášení ne kratší než 3 měsíce!

Rozdělení pozůstalosti

- Pozůstalost má být rozdělena především podle vůle zůstavitele
 - zůstavitel může určit třetí osobu, která provede rozdělení pozůstalosti
 - pozůstalost lze rozdělit jinak, pokud to zůstavitel připustil
 - při dědění ze zákona se mohou dědicové dohodnout na rozdělení
- Potvrzení dědictví
 - vždy potvrzuje soud v řízení o pozůstalosti
 - podle toho, komu svědčí nejlepší dědické právo
 - při nařízení odkazů musí být zajištěno jejich splnění

Některé pohledávky pozůstalosti

- Náklady vypraviteli pohřbu – přednostní úhrada dědici
- Právo některých osob na zaopatření (§ 1665 a násl. ObčZ)
 - Nepominutelný dědic bez práva na povinný díl → nutná výživa (neschopnost)
 - Pozůstalý manžel → slušná výživa po dobu 6 týdnů po smrti / těhotná vdova 6. t p.p.
 - Pozůstalý rodič bez dědického podílu → nutná výživa (neschopnost)
- Pozůstalý manžel nabývá vlastnictví ke společnému vybavení domácnosti, i když není dědicem (x bez vážných důvodů nesdílel společnou domácnost)

Některé procesní aspekty (ZŘS)

- Řízení vede soudní komisař – notář v obvodu okresního soudu, kde
 - měl zůstavitel v době své smrti evidováno místo trvalého pobytu,
 - měl zůstavitel naposledy bydliště, nelze-li zjistit místo trvalého pobytu,
 - se naposledy zůstavitel zdržoval, nelze-li zjistit jeho poslední bydliště,
 - se nachází zůstavitelův nemovitý majetek, nelze-li postupovat viz výše,
 - zůstavitel zemřel, pokud příslušnost soudu nelze zjistit jinak
- Okruh účastníků dle § 110 a násl. ZŘS (pravděpodobní dědicové, manžel, věřitelé zůstavitele, nepominutelní dědicové, vykonatel závěti, správce pozůstalosti... opatrovnictví, procesní nástupnictví...)
- Oznamovací povinnost matričního úřadu o úmrtí zůstavitele
- Předběžné šetření (§ 139 – 152), možnost nařízení závěry pozůstalosti
- Zastavení řízení pro nezanechání žádného majetku, správa pozůstalosti

Některé procesní aspekty (ZŘS)

- Vypořádání zaniklého společného jmění manželů v řízení o pozůstalosti
 - Schválení dohody s dědici, uplatnění pohledávky z vypořádání do pasiv pozůstalosti
- Zjištění aktiv a pasiv pozůstalosti – možnost i prohlášení dědiců
- Ochrana dědiců: uplatnění výhrady soupisu (§ 175), konvokace věřitelů (§ 174)
- Určení obvyklé ceny pozůstalosti – účel: výše dědických podílů
- Rozhodnutí o pozůstalosti
 - Potvrzení nabytí dědictví dědicům, rozdělení pozůstalosti x schválení dohody...
- Žaloby v pozůstalostním řízení – slabší právní důvod žaluje silnější
- Dodatečně najevo vyšlý majetek – rozhodnutí o dodatečném projednání
- Likvidace pozůstalosti (§ 212 - § 280), úschovy v řízení o pozůstalosti (§ 281 - § 288)

Příklady

- Registrovaní partneři Hynek a Čeněk trpěli vztahovou krizí. Čeněk jednoho dne Hynka několikrát surově udeřil do očnicového oblouku, v důsledku čehož musel být Hynek hospitalizován. Po dobu pobytu na JIP podal prostřednictvím svého advokáta návrh na zrušení registrovaného partnerství, o několik dní poté však zemřel bez zanechání pořízení pro případ smrti. Posudte dědickou způsobilost Čeňka.
- Posudte případ, pokud by Hynek zanechal závěť, ve které by povolal Čeňka za svého dědice ve vztahu k automobilu zn. OPEL ASTRA 1.6, r. z. 4M3 2258.
- Posudte zadání pro případ, pokud by Čeněk Hynkovi způsobil jen lehké zhmoždění paže, dlouhodobě jej však psychicky intenzivně týral, ale Hynek zemřel v důsledku hrubé nedbalosti nemocničního personálu.

Pojmy k zapamatování

- **Zůstavitel, pořizovatel, dědic, nepominutelný dědic**
- **Pozůstalost, dědictví, dědický podíl, povinný díl**
- **Pořízení pro případ smrti, dědická smlouva, závěť, dovětek**
- **Zákonná posloupnost, dědické třídy**
- **Dědická nezpůsobilost, vydědění, započtení na povinný díl**

Doplňková literatura

- [Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník](#)
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, 306 s.
- BEDNÁŘ, Václav. DĚDICKÁ SMLOUVA A NĚKTERÉ PROBLÉMY PŘI JEJÍM UZAVÍRÁNÍ, ZEJMÉNA PAK PROBLEMATIKA VÝKLADU § 1585 ODS. 1 O. Z. *Bulletin advokacie*. [Online]. 19. 12. 2017 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dedicka-smlouva-a-nektere-problemy-pri-jejim-uzavirani-zejmena-pak-problematika-vykladu-1585-odst.-1-o.-z>
- TALANDOVÁ, Iveta. Nepominutelný dědic a jeho právo na povinný díl. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2017, č. 1, s. 63-72. [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/6656>
- BEZOUŠKA, Petr. Civilněprávní otázky testovací svobody. *Právník, teoretický časopis pro otázky státu a práva*. [Online]. 2014, č. 10, s. 816-829. [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/hledat-v-archivu/detail-clanku.html?id=35021&r=%252Fcasopisy-a-knihy%252Fcasopisy%252Fcasopis-pravnik%252Fhledat-v-archivu.html%253Fnaki_search%253D1%2526form_state%253D%2526query%253Dot%2525C3%2525A1zk%2526testovac%2525C3%2525AD%2526svobody%2526year_start%253D%2526year_end%253D%2526volume%253D%2526issue%253D%2526search_article_title%253D1%2526search_article_annotation%253D1%2526search_article_content%253D1%2526search_author%253D1%2526search_keywords%253D1%2526search_match_words%253Dall

Doplňková literatura

- ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav, DOBIÁŠ, Petr. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. 1. vyd. Praha: Leges, 2019, 896 s.
- SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 408 s.

Děkuji za pozornost 😊

jan.grepl@prigo.cz

Právní výhrada

Tento dokument i jeho jednotlivé části jsou předmětem ochrany coby autorské dílo. Zakazuje se tento dokument či jeho jednotlivé části kopírovat, předávat či jinak šířit bez písemného svolení autora (©).